

## ОЦІНКА РІВНЯ МОТОРНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ХЛОЦІВ 10-13 РОКІВ

ТЕТЯНА СОЛОВЙОВА

*Кіровоградський державний педагогічний  
університет ім. В.К. Винниченка*

Однією з актуальних проблем сучасного періоду розвитку спорту є науково-обґрунтований пошук талановитої молоді. Серед аспектів спортивного прогнозування, важливим є вміння передбачити потенційні можливості дітей і всі фактори, що визначають рівень прояву цих можливостей (В.М. Волков, В.П. Філін, 1983).

За думкою спеціалістів (Н.Ж. Булгакова, 1986; В.Л. Сич, Б.Н. Шустін, 1993), оцінка моторної обдарованості потребує всебічного аналізу морфологічних, функціональних, психо-фізіологічних можливостей дітей.

У зв'язку з цим актуальним є питання вивчення стану основних систем організму, рівня прояву рухової функції, обґрунтування оціночних шкал, для виявлення моторно обдарованих дітей.

Мета нашого дослідження – оцінити рівень моторної обдарованості хлопців 10-13 років.

У ході дослідження вирішувались такі задачі:

1. Аналіз стану рухової функції, основних систем організму, морфологічних ознак хлопців 10-13 років в динаміці вікового розвитку.

2. Обґрунтування оціночних шкал рівня прояву фізичних здібностей, морфо-функціональних, психо-фізіологічних можливостей 10-13-річних хлопців.

У тестуванні брали участь 336 хлопців 10-13 років, що навчаються на відділенні нових технологій навчання Кіровоградського навчально-наукового педагогічного комплексу.

Тестування проводилось у вигляді змагань впродовж трьох років: з 1996 по 1999 рік. Комплексне тестування включало в себе показники стану рухової функції, морфо-функціональних і психо-фізіологічних можливостей.

Цифрові дані оброблено методом математичної статистики з розрахуванням середнього арифметичного ( $\bar{x}$ ), середнього квадратичного відхилення ( $G$ ), коефіцієнту варіації ( $C_v$ ),  $t$ -критерію Стьюдента при вірогідності ( $P < 0,05$ ).

Середньостатистична група хлопців 10-13 років характеризується коливанням коефіцієнтів варіації у межах від 5,2% до 71,1% (у блоці показників рухової функції). Найвищою варіативністю характеризуються показники силової витривалості плечового поясу (71,1%), статичної сили рук (41,1%), гнучкості (62,6%). У блоці морфо-функціональних показників найбільшу варіативність мали показники ортостатичної проби (57,2%), ЕГК (33,3%). Всі інші показники характеризуються як однорідні, що мають варіативність у межах від 5,4% до 24,1%. У блоці психо-фізіологічних показників високої варіативності не виявлено, коефіцієнти варіації знаходяться у межах від 10,6% до 18,0%.

Аналізуючи отримані показники, можна зазначити, що діти від 10 до 13 років характеризуються різним рівнем прояву фізичних, морфологічних, функціональних і психологічних можливостей.

У зв'язку з цим, доцільно було б порівняти результати загальної групи 10-13 років з кожною віковою групою окремо.

Проаналізувавши отримані результати, ми помітили, що діти з 10 до 12 років відповідають за середніми даними середньостатистичній групі, тому що більшість змін носили невірогідний ( $P > 0,05$ ) характер. За винятком силової витривалості (10-12 років), гнучкості (10 років), швидко-силових здібностей (11 років), швидкісних (12 років), аеробних можливостей (11-12 років), морфологічних ознак (11-12 років), сили і рухливості нервової системи (11 років). Хлопці 13 років найменше «вписуються» в загальну групу 10-13 років, тому що мають вірогідні зміни ( $P < 0,05$ ) за більшістю показників, за винятком силової витривалості і гнучкості (у блоці показників рухової функції), ЕГК і ортостатичної проби (у блоці морфо-функціональних показників).

Під час комплексного тестування виникла проблема оцінки стану рухової функції, морфологічних, функціональних, психологічних можливостей. З метою її вирішення нами було використано стратегію шкалювання. Було побудовано оціночні шкали стану рухової функції, морфо-функціональних і психо-фізіологічних можливостей хлопців 10, 11, 12, 13 років. В основі тактики розподілу балів лежало правило трьох сігм.

Проводячи аналіз отриманих даних, було визначено рейтингову оцінку стану рухової функції.

Аналізуючи динаміку рейтингової оцінки хлопців 10-13 років спостерігаємо тенденцію зростання кількості дітей з високим рівнем рухової функції на 1,2%, вище середнього рівнем – на 4,0%. Кількість хлопців, що проявили середній рівень рухової функції з віком зменшується на 6,1%, нижче середнього рівня – залишається без змін. Виявлено тенденцію зменшення кількості дітей з низьким рівнем рухової функції на 1,1%.

На основі отриманих даних можна зробити декілька узагальнень.

1. Аналіз результатів середньостатистичної групи хлопців 10-13 років засвідчив високу варіативність показників. Це вказує на неоднорідність вікової групи за фізичними, морфологічними, функціональними, психологічними можливостями.
2. У порівнянні з загальною групою хлопців 10-13 років стан рухової функції дітей 10-12 років невірогідно ( $P > 0,05$ ) змінюється за більшістю показників, а 13-річні хлопці вірогідно ( $P < 0,05\%$ ) відрізняються за більшістю параметрів.
3. При переході з однієї вікової групи в іншу, хлопці 10-13 років зберігають свій рейтинг або підвищують його.
4. Отримані результати дослідження свідчать, що високий або вище середнього рівні прояву рухової функції узгоджуються з таким ж рівнями функціональних, психологічних, морфологічних можливостей. Це сповна дає змогу дитині проявити свої здібності, досягти високого спортивного результату.

## MARK OF THE MOTIVE ABLE LEVEL BOYS OF 10-13 YEARS

TATYANA SOLOVYOVA

*Kirovograd State Teachers' University*

In this article the state of the basic organism systems and moving functions have been analysed. Mark scales for finding out the motive able boys of 10-13 years old have been worked out. Rating mark of the level of the display of the motive function has been made up.

## POZIOM POCZUCIA WJASNEJ WARTOSCI NA LEKCJI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO U UCZNIYW W WIEKU 12-13 LAT

ANDRZEJ DUDKOWSKI, ANDRZEJ ROKITA, TADEUSZ RZEPA

*Akademia Wychowania Fizycznego, Wroclaw, Polska*

### I. WSTKP

Wszyscy ludzie przychodząc na świat mają zadatki na posiadanie takiego samego poczucia własnej wartości. Jednak w trakcie dorastania, pod wpływem rozmaitych czynników, tj. rodzina, szkoła, rówieśnicy, staje się ono adekwatne bądź nieadekwatne. Dziecko zaczyna oceniać prawidłowo swoje możliwości i zdolności bądź też ocenia je w sposób błędny zawyżając je lub zaniżając. Definiując poczucie własnej wartości można powiedzieć, że „jest indywidualna ocena, werdyktem fałszywym lub prawdziwym, który decyduje o tym, co odczuwasz i myślisz na temat swojego prawa do istnienia na świecie i do wyrażania, bez obaw, własnej osobowości” /R. W. Sparks 1995 s.13/.

„Mówiąc o poczuciu własnej wartości, mamy na myśli ogólną samoocenę dziecka. Innymi słowami co myślisz o sobie jako o człowieku. Jego ogólna samoocena zależy od tego, jak postrzega siebie w poszczególnych dziedzinach i jaka jest jego hierarchia tych dziedzin” /Forehand, Long 1998 s.206/.

„Rozwijanie poczucia własnej wartości powinno polegać między innymi na uczeniu się sposobów dokładniejszej oceny własnych możliwości. Prowadzi to zwykle do bardziej pozytywnego odczuwania samego siebie” /R. W. Sparks 1995 s.13/.

Ponieważ głównym składnikiem poczucia własnej wartości jest samoocena, dlatego też dla potrzeb pracy przyjąłem, że jest ona jego wskaźnikiem.

„Samoocena to zespół sądów i opinii, które jednostka odnosi do swojej osoby. Opinie te i sądy mogą dotyczyć aktualnych właściwości fizycznych lub psychicznych jednostki, jak również możliwości potencjalnych. Może być rozpatrywana globalnie lub cząstkowo” (L. Niebrzydowski 1976 s.264). Miara poziomu samooceny globalnej jest poziom oceny tej cechy, która jednostka uważa za dominującą wśród innych cech i z którą się identyfikuje (Niebrzydowski 1989). W przypadku dominacji cząstkowej cechy (o wysokim poziomie) związanej ze sportem fizycznym (zaangażowaniem na lekcji wf, dbałość o kondycję fizyczną, samodoskonalenie umiejętności ruchowych itd.) możliwy jest wzrost globalnego poczucia własnej wartości.

Poczucie własnej wartości jest niejako warunkiem dobrego przystosowania do dorosłego życia, a ludzie charakteryzujący się wysokim, a zarazem adekwatnym poczuciem własnej wartości mają większe predyspozycje do osiągnięcia sukcesu życiowego. Osoby o wysokim poczuciu własnej wartości charakteryzuje samoakceptacja, wiara we własne siły, traktowanie siebie jako osoby wartościowej, zrównowazenie emocjonalne i odpowiedzialność za swoje działanie (za samooceną wg Sanockiego 1973 i Jesilda 1968).

W pracy staram się ukazać, że podczas lekcji wychowania fizycznego można nie tylko oddziaływać na biologiczną stronę dziecka, doskonalić jego zdolności motoryczne i umiejętności ruchowe, lecz poprzez odpowiedni dobór środków, odpowiednią organizację lekcji i zachowanie nauczyciela można rozwijać i wzmacniać u ucznia poczucie własnej wartości.

### II. PYTANIA

1. Jakim rodzajem poczucia własnej wartości charakteryzują się uczniowie, w wieku 12-13 lat, podczas lekcji wychowania fizycznego i jaki jest jego poziom?